

Vackra, sorgsna Schubertsånger klingade i Mariehamns kyrka

KATRINA KAMMAR-MUSIK

WINTERREISE

St Görans kyrka, Mariehamn, onsdagen den 9 augusti 2023

"Winterreise" av Franz Schubert

Baryton: Jakob Högström

Piano: Bengt Forsberg

Vi är fler än åtta miljarder människor på jorden och ensamheten är stor. Många lever och dör ensamma, och vissa begravs till och med ensamma. Är det framför allt för alla dessa ensamma människor som Franz Schubert skrev sina 24 underbart vackra och sorgsna sånger där de flesta går i moll? Sångaren i Schuberts Winterreise är Den Ensamme Vandraren. 600 sånger hann det bli innan livet tog slut för den 31-åriga Schubert. Men de sexton år som hans skaparkraft varade skrev han osannolikt mycket musik: symfonier, stråkkvartetter, världens vackraste stråkkvintett (som mästerpianisten Arthur Rubinstein sade sig vilja lyssna till den dagen han kände att hans liv tog slut), pianosonater, operor, pianotrios, et cetera. Bara att skriva ner allt det Schubert skapade tar mycket mycket mer tid än åtta timmars arbetsdag under sexton år, har någon räknat ut.

Redan som femtonåring skrev Schubert fulländade symfonier och hans två första sånger "Erlkönig" och "Gretchen am Spinnrade" är mästerverk som tonåringen skrev till den store Goethes berömda dikter. Men det ville sig aldrig för Schubert. Hans vänner skickade hans sånger till Goethe, som inte svarade. Vännerna skickade hans sånger till det stora förlaget Breitkopf & Härtel i Leipzig, som returnerade sångerna till fel Schubert. Kungl. kyrkokompositören Franz Schubert i Dresden blev rasande när han mottog paketet från förlaget, och skrev ett ilsket brev till förlaget och sade att han inte vill bli förknippad med den där usla smörjan. Ja, så kan man också gå till historien.

Älskade sånger

Men alla vi andra älskar Schuberts sånger, och en av de tidigaste och viktigaste Schubertfrämjarna var Franz Liszt som spelade 50 av Schuberts sånger

"Kreativt och känsligt": så beskriver Nya Ålands recensent Bengt Forsbergs pianospel i "Winterreise" i St Görans kyrka i onsdags.

FOTO: NICLAS NORDLUND

på sina konserter i sina egna arrangemang. Just "Erlkönig" och "Gretchen am Spinnrade" tillhörde Liszts "war-horses" och spelas fortfarande av dagens pianostjärnor inför hänförd publik.

Texten till Winterreise skrevs av Wilhelm Müller som dog 32 år ung, samma år – 1827 – som Schubert skrev sångerna. I Winterreise går Den Ensamme Vandraren från ensamhet till ensamhet: i första sången tar han avsked från sin älskade: "jag är en främling och hör inte hemma nånstans", i "Frusna tårar" märker Vandraren att hans tårar fryser till iskristaller, i "Ensamhet" känner Den Ensamme Vandraren igen sig i ett ensamt moln på himlen, i "Kråkan" tänker Vandraren att den kråka som förföljer honom räknar med Vandraren

som sitt byte i samma stund som Vandraren ger upp andan. I "Byn" förföljs Vandraren av skällande hundar – tecken på att allt hopp är ute, i "Vägvisaren" undrar Vandraren varför han alltid i sitt liv väljer fel väg att gå. Och i den sista sången möter han egentligen Lie-mannen i form av en gammal gubbe som barfota står på isen och spelar på sin vevlira. Ingen lyssnar. "Underliga gubbe. Ska jag gå med dig? Om jag sjunger, vill du då kompa mig på din vevlira?" Genom hela slutsången upprepar Schubert en tom kvint i pianots basregister, och den ödsliga upp-

repade melodin mal på i både sångstämman och pianostämman innan allt landar i ett matt mollackord.

Rörande och lättfattligt

Franz Schubert är ju den store melodikern, ingen annan hittar innerliga melodier med sådan lätthet som han. I denna allvarliga sångcykel är melodiken för det mesta syllabisk, det vill säga en ton per stavelse – den enkelhet som brukar präglade den typiska (folk)visan. Resultatet blir rörande och lättfattligt. Schuberts pianostämman är inte bara ackompan-

"Jakob Högströms fylliga innerliga klang var en fröjd att höra", skriver Nya Ålands recensent.

FOTO: PRESSBILD

jemang, utan pianot samtalar med sångstämman, illustrerar Vandrarens tankar och känslor och bygger upp både atmosfär och det faktiska skeendet: i pianot hör man Vandrarens steg, kråkans kretsande kring Vandrarens huvud, de frusna tårarna, suset från lindens blad – till och med ensamheten och slutsångens tomhet hörs i pianot!

Magisk musik

Föga förvånande visade sig Jakob Högström och Bengt Forsberg framföra denna krävande sångcykel lika meningsfullt och mästerligt som Vaughan Williams sånger häromkvällen. Bengt Forsbergs kreativa och känsliga pianospel och Jakob Högströms fylliga innerliga klang var en fröjd att höra, bara ibland blev det lite för teatraliskt-dramatiskt – hela sångcykeln är ju egentligen en inåtvänd berättelse. I den ödsligt vackra "Kråkan" verkade båda musikerna alldeles tagna av den magiska musiken, precis som vi alla i publiken. Kyrkan var inte helt fullsatt som i går kväll – men välfylld – och publiken belönade Müller, Schubert, Forsberg och Högström med intensiva applåder, bravoprop och flera inropningar. Slutsångens tomma kvinter i pianot är tomhetens och ensamhetens intervall. Men kanske lindrar denna vackra smärtsamma musik ensamhet mer än samtalsterapi och medicinering?

ANDERS GABRIEL SUNDSTRÖM
kultur@nyan.ax

Film är bäst på bio!

11-17.8

SAL 1:
ANDRA AKTEN T 14€ PREMIÄR! fr 18.00, må 18.00, on 18.00
HAUNTED MANSION F-12/9 14€ PREMIÄR! fr 20.15, sö 17.00, ti 17.30, to 17.30
RUBY – HAVSMONSTRET F-7/4 12€ lö 15.00, sö 15.00
BARBIE F-7/4 14€ lö 17.00, sö 20.15, ti 20.00, to 20.00
OPPENHEIMER F-12/9 14€ lö 19.30, må 20.15, on 20.15

SAL 2:
TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES: MUTANT MAYHEM F-7/4 14€ PREMIÄR! fr 18.15, sö 16.30, ti 18.00, to 18.00
TALK TO ME F-16/13 14€ PREMIÄR! fr 20.30, lö 20.20, må 20.00, on 20.00
ARGONUTS: DE SMÅ HJÄLTARNA F-7/4 12€ lö 16.00, må 18.15
MEG 2: THE TRENCH F-12/9 14€ lö 18.00, sö 20.00, ti 20.15, to 20.15
ELEMENTÄRT F-7/4 12€ sö 14.30, on 17.30

www.biosavoy.ax

